

Motion till riksdagen

1988/89:So220

av Sonja Rembo (m)

Rehabiliteringen av missbrukare

För en lyckosam rehabilitering av missbrukare krävs en långvarig väl sammanhållen insats som omfattar missbrukarens totala situation. Det är väsentligt att engagera alla som kommer i nära kontakt med missbrukaren, framför allt familj, arbetsgivare och arbetskamrater.

Sådana väl samordnade insatser försvåras ofta av att olika huvudmän ansvarar för olika delar av ett rehabiliteringsprogram, sjukvården, socialtjänsten, länsarbetsnämnden etc. Resultatet äventyras också många gånger av det sätt på vilket missbrukare erhåller pengar.

En väl samordnad rehabilitering skall utgå från målsättningen att häva missbruket och göra det möjligt för missbrukaren att leva ett normalt liv.

En huvudman – socialtjänsten – bör ha det övergripande ansvaret. Socialtjänsten utser en kontaktman som åtar sig att hålla en intensiv kontakt med missbrukaren och se till att de olika leden i rehabiliteringen genomförs enligt intentionerna. Sådana kontaktmän kan med fördel sökas bland kyrkliga och ideella organisationer, kamrat- och patientföreningar, på arbetsplatsen, inom familjen eller vänkretsen.

Rehabiliteringen kan genomföras i form av ett kontrakt mellan missbrukaren och socialtjänsten. Det är viktigt att missbrukaren hela tiden vet och förstår att ett positivt resultat förutsätter hans eller hennes aktiva medverkan.

Familj och eventuell arbetsgivare bör engageras från början. Rehabiliteringen av en missbrukare ställer stora krav på omgivningen. För att den skall kunna reagera på rätt sätt och utgöra ett nödvändigt stöd för missbrukaren är det därför nödvändigt att de som är närmast berörda är väl informerade om vad som väntas av dem och att de erhåller det stöd de måste ha för att klara denna uppgift.

Rehabiliteringen kan, men behöver inte, inledas på institution, med eller utan samtycke.

Socialtjänsten bör också ha ansvaret för en arbetsplacering. Missbrukare under rehabilitering kan placeras hos såväl privata arbetsgivare som offentliga. Det viktiga är att den arbetsgivare som tar emot en missbrukare skall vara väl informerad om rehabiliteringsprogrammet och de svårigheter som kan uppstå. Han skall också få det stöd från socialtjänsten och kontaktmannen som krävs för att kunna ställa upp. Också arbetskamraterna måste vara informerade och väl förberedda. En missbrukare på en arbetsplats innebär ofta stora påfrestningar som kan bli övermäktiga om inte alla från början är medvetna om situationen. En sådan medverkan är den bästa försäkringen för

att missbrukarens arbetsrehabilitering skall bli lyckosam.

Mot. 1988/89

So220

I allmänhet är det mindre lämpligt att placera flera missbrukare på en och samma arbetsplats, eftersom detta lätt leder till bildandet av en missbrukskultur, helst som missbrukare gärna blir isolerade från övriga arbetskamrater. Ibland kan det emellertid vara nödvändigt att placera några missbrukare under en gemensam arbetsledning i särskilda arbetslag. Detta ställer emellertid höga krav på uppföljning.

För att arbetsplacering av missbrukare hos lämpliga arbetsgivare inom ramen för sammanhållen rehabilitering skall bli möjlig är det nödvändigt att socialtjänsten aktivt medverkar vid och följer upp arbetsplaceringen.

Innan arbetsplacering kan ske, är det ibland nödvändigt med arbetsträning vid arbetsmarknadsinstitut. Socialtjänsten bör ges möjligheter att också medverka till och följa upp sådana placeringar.

Socialtjänsten bör också medges rätt att direkt förmedla anställningar till missbrukare under sammanhållen rehabilitering.

Missbrukare som genomgår ett rehabiliteringsprogram bör i stället för sjukpenning och förtidspension uppbära ekonomisk ersättning i form av lön för utförd prestation – kontraktslön. I den mån en missbrukare redan uppbär förtidspension bör denna kunna förklaras vilande till dess rehabiliteringsprogrammet är genomfört, då ställning tas till om pension helt eller delvis måste utgå också i fortsättningen.

Rätt till sjukpenning bör också upphöra under rehabiliteringstiden. Avbryts rehabiliteringen får sjukpenningen omprövas.

Kontraktslön bör sättas lågt i inledningsskedet för att öka allteftersom rehabiliteringen fortskrider planenligt. Efter hand bör också arbetsgivaren kunna bidra med ekonomisk ersättning under förutsättning att missbrukaren fullgör en arbetsinsats som motiverar detta så att inkomsten motsvarar avtalsenlig lön.

Kontraktslön utgår också under inledande institutionsvistelse. Motprestationen består då i att genomföra det program som bedrivs vid institutionen.

Lönen bör betalas ut av socialtjänsten på det sätt som från fall till fall och från gång till gång är lämpligast. Syftet är givetvis att missbrukaren skall tränas i att sköta sin egen ekonomi. Då måste också utbetalningen av lönen ske på ett sätt som är förenligt med den övergripande målsättningen.

Avbryts rehabiliteringsprogrammet upphör kontraktslönen omedelbart.

Rehabiliteringsprogrammet bör vara tidsbegränsat, förslagsvis till två år.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett samlat rehabiliteringsprogram för missbrukare enligt motionens syften.

Stockholm den 17 januari 1989

Sonja Rembo (m)